

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 17 38, fax +48 22 661 17 36
<https://www.gov.pl/web/rodzina>

Warszawa, 11 marca 2022 r.

DUS-II.055.13.2021.MBu

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870, z późn. zm.), w związku z Pana petycją w sprawie podwyższenia stawki procentowej służącej do obliczania wysokości renty rodzinnej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności od urodzenia, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym z powodu schorzeń istniejących od dzieciństwa mogą ubiegać się o świadczenie w postaci renty socjalnej.

Przesłanki przyznania tego świadczenia reguluje ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 240). Na jej podstawie renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej — przed ukończeniem 25. roku życia,
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504, dalej: „ustawa emerytalna”).

**POLSKI
ŁAD**

Plan rozwoju na
najbliższą dekadę
[gov.pl/polski-lad](https://www.gov.pl/polski-lad)

Tytułem do otrzymywania renty socjalnej jest zatem posiadanie orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy oraz jednocześnie powstanie naruszenia sprawności organizmu powodującego niezdolność do pracy w okresach wskazanych w art. 4 ustawy o rencie socjalnej.

Wskazane powyżej przesłanki nabycia prawa do renty socjalnej oznaczają, że renta ta przeznaczona jest dla osób, które z powodu wcześniej powstałej niezdolności do pracy nie miały możliwości podjęcia pracy zawodowej i nabycia własnych uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy, a często nawet zdobycia jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych.

Renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej).

Na podstawie art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o rencie socjalnej w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota obu świadczeń nie przekraczała 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Renta socjalna nie przysługuje, jeżeli kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

To korzystne uregulowanie zbiegów do tych świadczeń jest możliwe w związku z tym, że renta socjalna jest wypłacana z zabezpieczenia społecznego o charakterze pomocy społecznej, a więc nie z ubezpieczeń społecznych, z których z kolei jest wypłacana renta rodzinna.

Inaczej przedstawia się bowiem sprawa zbiegu świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Świadczenia emerytalno-rentowe są przedmiotem praw nabytych przez osobę ubezpieczoną w związku z jej własnym udziałem w tworzeniu Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przychody tego funduszu pochodzą ze składek finansowanych przez osoby ubezpieczone (przyszłych świadczeniobiorców) i pracodawców (płatników składek). Fundamentalną zasadą tego funduszu jest więc ściśle powiązanie prawa do świadczeń z indywidualnym przebiegiem ubezpieczenia konkretnej osoby.

Sposób ustalania wysokości świadczeń emerytalno-rentowych określa szczegółowo ustawa emerytalna. Wymiar tych świadczeń odzwierciedla nie tylko długość stażu pracy

(okresów składkowych i nieskładkowych), ale przede wszystkim wysokość wynagrodzeń uzyskiwanych w czasie zatrudnienia, od których istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. W związku z tym im dłużej pracujemy, im wyższe składki opłacamy i im później przechodzimy na emeryturę, tym świadczenie emerytalne jest wyższe.

Prawo do emerytury ustaje wraz ze śmiercią osoby uprawnionej, natomiast uprawnieni członkowie rodziny mogą ubiegać się o rentę rodzinną.

Renta rodzinna jest odrębnym świadczeniem z systemu ubezpieczeń społecznych, wtórnym w stosunku do prawa do emerytury, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu. Nie stanowi więc przeniesienia świadczenia po zmarłym na rzecz członka jego rodziny, co oznaczałoby faktyczne dziedziczenie emerytury po zmarłym. Jest to nabycie prawa do odrębnego świadczenia o charakterze alimentacyjnym, zabezpieczającym tych członków rodziny osoby zmarłej, którzy utracili żywiciela - przede wszystkim małoletnie dzieci osoby zmarłej oraz te wdowy i wdowców, którym środki utrzymania zapewniał wyłącznie drugi małżonek.

Stąd też członek rodziny zmarłego ubezpieczonego nie może samodzielnie nabyć prawa do renty rodzinnej - wstępuje jedynie w prawo, które wcześniej przysługiwało osobie zmarłej (niezależnie od tego, czy pobierał on emeryturę, czy też jedynie spełniał warunki wymagane do uzyskania tego świadczenia).

Wysokość renty rodzinnej zależy od dwóch czynników - od wysokości świadczenia, jakie uzyskiwał (do jakiego miałby prawo) zmarły ubezpieczony, a ponadto od liczby osób uprawnionych do pobierania tego świadczenia. Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, która podlega podziałowi na równe części między uprawnionych. Oznacza to, że im więcej osób ma prawo do tego świadczenia, tym niższą rentę otrzymuje każda z nich.

Generalnie w prawie ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada wypłaty jednego świadczenia, przyznanego na podstawie ww. ustawy. Organ rentowy może więc ustalić prawo do więcej niż jednego świadczenia, ale - jak wskazano w art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej - tylko jedno z nich może wypłacać. Dlatego też osoba, która nabyła prawo do renty rodzinnej oraz do własnego świadczenia emerytalno-rentowego może dokonać wyboru, które z należnych świadczeń chce pobierać.

**POLSKI
ŁAD**

Plan rozwoju na
najbliższą dekadę
gov.pl/polski-lad

Reasumując, system ubezpieczeń społecznych ściśle uzależnia wysokość świadczeń od podstawy wymiaru składek i długości stażu pracy (okresów składkowych i nieskładkowych) osoby ubezpieczonej, a nie sumy składek wpłaconych przez zmarłego ubezpieczonego i członków jego rodziny. Sprzeczne z tą zasadą byłoby więc np. podwyższanie renty rodzinnej tylko dlatego, że osoba do niej uprawniona jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym z powodu schorzeń istniejących od dzieciństwa, czy też pozostając w związku małżeńskim, wypracowała własny staż ubezpieczeniowy.

Należy również wskazać, że osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji są również uprawnione do świadczenia wprowadzonego ustawą z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1842, z późn. zm.). Ustawodawca zdecydował w niej, iż osobami uprawnionymi do tego świadczenia są osoby, które ukończyły 18 lat i których niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona jednym z orzeczeń o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanym przez orzeczników organów rentowych (ZUS, KRUS, służb mundurowych).

W myśl art. 2 ust. 2 ww. ustawy, świadczenie uzupełniające przysługuje osobom uprawnionym, które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych albo suma tych świadczeń (wraz ze świadczeniem uzupełniającym) o charakterze innym niż jednorazowe, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem niektórych rent rodzinnych dzieci, zasiłku pielęgnacyjnego, dodatku energetycznego, dodatku osłonowego oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń, nie przekracza kwoty 1896,13 zł brutto miesięcznie. Wszystkie te trzy warunki muszą być spełnione łącznie.

Należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. *o systemie ubezpieczeń społecznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, z późn. zm.), państwo gwarantuje wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Powszechny system zabezpieczenia emerytalnego w Polsce został skonstruowany w oparciu o regułę solidarności międzypokoleniowej i co do zasady jest systemem repartycyjnym. Oznacza to, że z bieżących składek, opłacanych przez pracownika i pracodawcę, są finansowane wypłaty dla aktualnych emerytów i rencistów. Jest to o tyle istotne, że wpływy ze składek nie pokrywają wypłaty świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Fundusz ten korzysta zatem z corocznych

**POLSKI
ŁAD**

Plan rozwoju na
najbliższą dekadę
gov.pl/polski-lad

dotacji budżetowych. Możliwości angażowania się budżetu państwa w funkcjonowanie FUS są jednak ograniczone sytuacją finansów publicznych.

Należy podkreślić, że jednym z najważniejszych instrumentów oddziałujących na sytuację materialną emerytów i rencistów jest waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych co roku 1 marca w taki sposób, aby nie traciły swej siły nabywczej w relacji do kosztów utrzymania i w miarę możliwości finansowych budżetu państwa i Funduszu Ubezpieczeń Społecznych realnie wzrastały.

Zasady waloryzacji emerytur i rent wielokrotnie modyfikowano, ponieważ wciąż poszukiwane są optymalne w danym czasie zasady podwyżki, uwzględniające z jednej strony potrzeby socjalne świadczeniobiorców, a z drugiej - bieżącą sytuację gospodarczą, stan budżetu państwa i finansów ubezpieczeń społecznych.

Obecny rząd podejmuje w sferze społecznej wiele działań podyktowanych troską o każdego człowieka, szczególnie tego najsłabszego, czego przykładami mogą być dodatkowe roczne świadczenia pieniężne (tzw. trzynasta i czternasta emerytura).

W świetle powyższego obecnie obowiązujące rozstrzygnięcia, choć być może nie spełniają oczekiwań wszystkich zainteresowanych, należy uznać za optymalne.

W związku z powyższymi wyjaśnieniami, biorąc pod uwagę założenia reformy systemu emerytalnego, należy uznać, że brak jest podstaw do odstąpienia od funkcjonujących zasad, a w związku z tym zmiany przepisów ustawy emerytalnej we wskazanym w petycji zakresie. Z powyższych względów nie są w Ministerstwie prowadzone prace dotyczące zmiany tych przepisów.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Konrad Miłoszewski

Dyrektor

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych

/-/ podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

Do wiadomości:

- 1) Biuro Dialogu i Korespondencji Kancelarii Prezydenta RP, dot.: BDK.0600.4798.2018.15.KM;
- 2) Biuro Ministra, dot. BM.II.055.60.2021.CN.